

Vanhusneuvoston kokous 3/2019

Aika: 13.03.2019 klo 12.30-15.35

Paikka: Valtuustotalo, TV-studio (kellarikerros)

Kutsutut:

Puheenjohtaja

Olli Männikkö

Jäsenet

Helena Allahwerdi

Gustav Båsk

Antero Krekola

~~Marja-Liisa Lahtinen~~ Kaija Viitakoski

Matti Passinen

Katri Rannisto

Hannu Viitanen

Anu Helle

Lasse Hoffman

Riitta Lahikainen

Pentti Walkama

Asiantuntijajäsenet

Matti Lyytikäinen

Barbro Höggström

poistui klo 15.20 asian 10 aikana

~~Päivi Sutinen~~ Jaana Suonsaari

Sirkku Wallin

Kh:n edustaja

Maria Guzenina

saapui klo 13.38 asian 6 käsittelyn aikana

Sihteeri

Maria Rysti

Muut:

Annikka Immonen (asia 5)

Anne Savolainen (asia 6)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.35.

2. Kokouksen osanottajat, laillisuus ja päätösvaltaisuus

Todettiin osallistajat sekä kokous lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

3. Työjärjestyksen hyväksyminen

Hyväksyttiin työjärjestys lisäyksellä kohtaan ”muut asiat”.

4. Pöytäkirjantarkastajan valinta

Valittiin Kaija Viitakoski pöytäkirjantarkastajaksi puheenjohtajan lisäksi.

5. Muistipolku -hanke

Projektipäällikkö Annikka Immonen esitteli laajaa hanketta, jossa kehitetään sektorirajojen yli muistisairaiden hoitopolkua ja sen eri kohtia.

Espoossa on paljon hyviä muistisairaana asiakkaan tuki- ja hoitokäytänteitä, mutta niistä ei muodostu eheää kotona asumista tukevaa hoitopolkua. Projektin kokonaistavoite on toimialarajat ylittävän muistisairaanyksilöllisen hoitopolun määrittely ja yhteistyömallien kehittäminen eri toimijoiden välille. Hanke käynnistyi helmikuussa 2018 ja päättyy loppuvuodesta 2019.

Käsittelystä: Espoossa on karkeiden laskelmien mukaan arvioituna noin 3800 muistisairasta asukasta. Tarkempaa tietoa siitä, kuinka moni heistä asuu yksin, ei tiedetä. Samoin ei tiedetä, kuinka monella muistisairaalla on omaishoitaja. Muistiohjaaja voisi olla mukana vertaisryhmissä. Muistisairaanhoidon päivitetty kirja julkaistaan lähiaikoina Duodecimin toimesta. Todettiin että Espoossa on julkaistu vuonna 2017 maksuton ”Jumppaa aivojasi kirja”. Kysyttiin, onko muistisairaus nykyään hyväksytympi kuin 1990 luvulla. Sairastumisvaiheessa tuki ja ohjaus on tärkeää. Myös omaiset tarvitsevat tukea ja ohjausta. Koko perhe ymmärretään palvelun tarvisijoiksi. Miten varmistetaan ruotsinkielisten palvelujen turvaaminen, kun äidinkieleltään ruotsinkielinen työntekijä on lomalla tai muuten poissa töistä. Ruotsinkieltä painotetaan muistineuvojen rekrytoinneissa. Voidaanko kehittää malli, millä varmistetaan asiaa? Voisiko Folkhälsanista olla apua. Kotihoidossa on kilpailutettu ruotsinkieliset kotihoitopalvelut. Hoivakodeissa on tarjolla ruotsinkielistä ja -kulttuurista palvelua. Miten tuetaan muistisairaita ja omaisia, kun kyseessä on etenevä sairaus. Tilannetta seurataan sopivin välein tapahtuvina tapaamisina seurantavaiheessa. Perheellä on tiedossa, keneen voi ottaa yhteyttä, jos on tarvetta. Paitsi ruotsinkielisillä, niin suomenkielistenkin eri heimokulttuureilla on omat erityispiirteensä. Olisikin hyvä, jos muistisairauden alkuvaiheessa voidaan tutustua asiakkaan toiveisiin ja hänelle merkityksellisiin asioihin. Yhdellä omatyöntekijällä on noin 80-120 asiakasta. Omatyöntekijä liittyy sosiaalihuoltolakiin.

Päätös: merkittiin tiedoksi esitys.

6. Senioriasuntojen suunnittelu

Asuntopäällikkö Anne Savolainen esitteli asiaa. Espooseen on tulossa kohteita

Kiloon (n. 30 asuntoa, ARA-rahoitteista), Leppävaaraan (Espoon asuntojen n. 30 asuntoa, ARA -rahoitus) ja Matinkylään vapaarahoitteisia asuntoja 52 kpl. seniorikohteita kannattaa rakentaa palvelujen ja hyvien liikenneyhteyksien lähelle.

Espoossa on suunnitteilla ja rakenteilla senioritaloja, joissa asunnot kohdennetaan ensisijaisesti 55+ -vuotiaille. Vanhusneuvostolta pyydetään ehdotuksia, mitä asioita kohteiden suunnittelussa tulisi ottaa huomioon, jotta kaavoittajia sekä senioritalojen suunnittelijoita ja rakennuttajia osataan ohjeistaa nykyistä paremmin. Tällaisia asioita voisivat olla esimerkiksi asuntojen kokoon, parvekkeisiin ja ulko-oleskelutiloihin, varasto- ja säilytystiloihin, yhteistiloihin sekä piha-alueisiin liittyvät asiat.

Kokouksessaan 13.2.2019 vanhusneuvoston jäsenet nostivat seuraavia asioita aiheeseen liittyen: pyörätuolilla pitää päästä liikkumaan asunnossa ja kiinteistössä, WC -tilojen ja oviaukkojen tulee olla oikean kokoiset, turvakaiteet asuntoihin ja korotetut pytyt WC. Kiinteistössä tulisi olla yhteisötiloja, jotta asukkaiden kesken voisi toteutua yhteisöllisyyttä, joka toisi turvaa yhteisöstä. Senioriasumisessa voisi olla myös asumisoikeusasuntoja. Soukassa voisi olla senioriasumista.

Vanhusneuvosto antoi lisää evästyksiään senioriasumiseen:

- rakennuksen koolla ei ole väliä, mikäli rakennuksessa on hissi
- asunnon minimikooksi on aiemmin arvioitu 25m², mikä sisältää invamitoitetun kylpyhuoneen
- turvapuhelimen kytkentä
- keittiötasojen säätömahdollisuus
- nikkarointitila ja kuntosali kiinteistöön
- parvekkeet länteen tai etelään
- voisiko kunnostaa vanhojen ihmisten olemassaolevia asuntoja, ettei tarvitse muuttaa pois kotoaan
- pääovelle pääsy autolla
- voisiko olemassa olevia isoja asuntoja muuttaa useammaksi pienemmäksi asunnoksi
- sähköpistokkeet korkeammalle lattianrajasta ja alaslaskettavat palovaroittimet (patterin vaihto turvallista)
- yhteisölliset tilat kiinteistöön, tämä vähentäisi yksinäisyyttä
- onko Pohjois-Espoon suunnalle suunnitteilla senioriasumista
- varastot helposti saavutettavissa
- kokemuseräistä tietoa on saatavilla aiemmista projekteista, esim. muistisairaita auttavista ratkaisuista
- ulko-ovenavausmekanismi vs. raskaat ulko-ovet
- opasteet talon sisällä: huomioidaan selkeys ja näkyvyys
- huolestuttaa, kun portaissa olevista nimitauluista pyritään eroon

Päätös: merkittiin tiedoksi alustus ja käyty keskustelu.

7. Vanhusneuvostolta pyydettyvät lausunnot sosiaali- ja terveyslautakuntaan

Vanhusten palvelujen johtaja Matti Lyytikäinen esitteli asioita.

7.1 Kotihoidon kehittämisohjelma 2019 – 2021 (lautakunta 25.4.2019)

Käsittely siirtyy seuraavaan kokoukseen.

7.2 Kotihoidon maantieteellisen alueen ulkoistuksen hankinnan periaatteet (lautakunta 21.3.2019)

Tällä hetkellä on jo paljon yksityisiä palveluntuottajia kotihoidossa. Alueellisessa ulkoistuksessa ajatellaan saatavan hyötyä vertaiskehittämisellä. Tavoitteena on laadun parantaminen ja runsaan vuokratyövoiman käytön vähentämistä. Nyt esitetään 7 periaatetta. Aluksi kokeilu olisi 2 vuotta + 2 optiovuotta. Ulkoistettavaa aluetta ei ole vielä päätetty, mutta sen tulisi olla keskivertoalue ja osto olisi noin 10 prosenttia kotihoidon volyyminä. Hankinta sisältää kotihoidon palveluja ja kotihoidon lääkäripalvelut. Palveluprosessi on sama kuin kaupungin toiminnassakin. Valitaan neuvottelumenettelyllä alkuun 2-3 kumppania, joiden kanssa jatketaan neuvotteluja.

Käsittelystä: esitys voisi sopia hollantilaiseen Buurtzorgin malliin, jossa kotihoidossa toimii itseohjautuvia tiimejä. Malli edellyttää erittäin toimivia tietoliikennejärjestelmiä.

7.3 Tehostetun palveluasumisen valvonnan kehittäminen (lautakunta 21.3.2019)

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista määrittää valvontaa. Espoossa on valvontatiimi ja valvontasuunnitelma. Valvonta rakentuu omavalvonnan päälle. Valvonta on ennakoivaa, suunnitelmallista ja reaktiivista. Ostopalvelun sopimuskausi vaihtuu 1.1.2020. Kunta valvoo, että omavalvontasuunnitelmat on tehty ja näkyvissä. Kunta auttaa ratkaisujen etsimisessä. Omavalvontasuunnitelmaa käytetään hoivakodin toiminnan kehittämiseen. Ennakoivavalvonta on ohjausta, neuvontaa, infotilaisuuksia, asukastyytyväisyyskyselyt ja esimiesten ohjausta. Käynnistetään yhteistyöfoorumi, jossa on hoivakodeista työntekijä ja asukas-/omaisedustus. Suunnitelmallisessa valvonnassa tehdään käynnit kaikissa hoivakodeissa vuosittain. Näissä käynneissä käydään läpi tarkasti hoivakodin toimintaa. Uutena asiana seurataan enemmän henkilöstön työhyvinvointia. Suunnitelmallisista käynneistä laaditaan vuosittain valvontaraportti. Selvitetään, onko mahdollista julkistaa valvontaraportit. Tehdään myös pistokokeita ja arvioidaan laatumittareiden tuloksia. Puututaan aiempaa herkemmin ja tarkemmin sosiaalihuoltolain mukaisesti ilmoituksiin. Aloitetaan tekemään ennaltailmoittamattomia tarkistuskäyntejä. Reaktiivisessa valvonnassa tehdään tarkastuskäyntejä saadun palautteen mukaan. Kun puutteita todetaan, tehdään kirjalliset muistiinpanot ja sovitaan aikataulusta, mihin mennessä asiat pitää saada kuntoon. Reklamaatioita tehdään aiemmin matalammalla kynnyksellä ja käytetään reklamaatioita. Raportoidaan lautakunnalle raportoinnin tuloksista neljä kertaa vuodessa.

Käsittelystä: saako yksikkö sitä koskevan valvontaraportin? Kyllä saa. Arvioidaanko asukkaiden perusterveyspalvelujen tarve? Hoivakotien lääkäripalvelut vastaa

lääkäripalveluista ja lisäksi asiakkaiden terveydentilaa arvioidaan tietyin osin RAI - arviointimittarilla. Valvonnassa ei tarkisteta asukaskohtaisesti palvelua. Miksi kilpailutuksessa on käytetty laatu 10%/hinta ja 90% -kriteerejä? On etsitty korkea laatua ja kaikkien hyväksytyksi tulleiden palveluntuottajien on täytynyt esittää jo lähtötilanteessa tuotavansa Espoon hoivakonseptin mukaista peruslaatua. Ylimääräisiä pisteitä on voinut saada esimerkiksi siitä, että palvelua tuotetaan useammalla kielellä tai palveluntuottaja on tarjonnut korkeampaa mitoitusta, mitä on edellytetty. Tuleeko AVI:lle tehdystä kantelusta tieto kaupungille? Tulee, koska AVI pyytää kaupungilta lausunnot kanteluista. Todettiin, että vanhuspalvelulaissa (luku 4 §20) mainitaan riittävästä henkilöstöstä, jonka osaaminen vastaa asiakkaiden palvelutarvetta: ”Toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävärakenne vastaavat toimintayksikön palveluja saavien iäkkäiden henkilöiden määrää ja heidän toimintakykynsä edellyttämää palvelun tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaat palvelut. Jos toimintayksikön tiloissa hoidettavana olevan iäkkään henkilön toimintakyky on alentunut siten, että hän tarvitsee huolenpitoa vuorokaudenajasta riippumatta, toimintayksikössä on oltava riittävästi henkilöstöä kaikkina vuorokauden aikoina.”

Vanhuspalvelulaissa mainittu 0,5 -henkilöstömitoitus on tarkoitettu minimiksi. Palveluntuottajien tulee kunnioittaa lain edellytystä. Joissakin Espoon kaupungin yksiköissä on 0,7 -mitoituksia. Median negatiivinen uutisointi vaikeuttaa vanhusten hoitoalalle hakeutumista. Olisi hyvä kirjoittaa myös hyvistä kokemuksista. 1990-luvulla osastonhoitajien tehtäväkuva muuttui enemmän hallinnolliseksi, jolloin heidän käsityksensä asukaskunnasta ja yksikön arjesta saattaa etäännyä. Todettiin, että yksiköiden pitää itse toteuttaa oma valvontaansa ja johtamista.

7.4 Valtuustoaloite: vanhusten pitkäaikaishoitopaikkojen lämpötilan säätelyn parantaminen (lautakunta 21.3.2019)

Vastineessa on esitetty, että kaupungin yksiköissä todetut puutteet tulee korjata. Tulevassa hankinnassa hoivakoti voisi saada lisäbonuksen, jos hoivakodissa on huomioitu lämpötilan sisäilman säätely. Vanhusneuvosto antaa lausuntonaan, että on hyvä pyrkiä annetun vastineen mukaiseen tavoitteeseen.

Päätös: merkittiin tiedoksi esitykset ja päätettiin lausuntojen laatimisesta.

8. Palaute maakunnan vanhusneuvostotilaisuudesta 7.3.2019

Tilaisuudessa pohdittiin, pitäisikö Uudenmaan maakuntaan perustaa vanhusneuvosto. Sote-uudistus kaatui 8.3.2019, joten maakunnan vanhusneuvosto ei ole nyt ajankohtainen. Espoon vanhusneuvostolla on hyvät verkostot PKS - vanhusneuvostoihin.

Päätös: merkittiin tiedoksi palaute ja lähetetty materiaali.

9. Suunnitelma Espoon ikääntyneen väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi, 6. linjauksen toteutumisen arviointi

Suunnitelman toteutumista seuraa vuonna 2017 perustettu poikkihallinnollinen ikääntyneiden hyvinvointityön ohjausryhmä, jossa ovat vanhusneuvoston edustajina puheenjohtaja Olli Männikkö ja varapuheenjohtaja Marja-Liisa Lahtinen sekä lisäksi toimialojen edustus. Vanhusneuvosto käsittelee kussakin kokouksessaan yhden suunnitelman linjauksen toteutumista. Tässä kokouksessa käsitellään suunnitelman 6. linjauksen toteutumista

Suunnitelman 6. Linjaus: Kotona asuminen on ensisijaista

Tavoitteet: Valtaosa ikääntyneistä haluaa asua toimintakyvyn heikkenemisestä huolimatta omassa kodissaan. Tuemme heidän mahdollisuuksiaan asua kotona. Muistisairaiden espoolaisten mahdollisuudet asua kotonaan entistä pidempään paranevat. Kotona asumista turvaavat monipuoliset hyvinvointia tuottavat toiminnot sekä tarvittaessa oikein kohdennetut ja riittävät palvelut. Omaishoidon tukea kehitetään vastaamaan yksilöllisemmin omaishoitoperheiden tarpeisiin. Kotona asumisessa painottuu ihmisarvoinen elämä.

Toimenpideaiheet lähivuosille (pääasiallinen vastuutaho suluissa):

1. Lisätään kevyempiä palveluita ja tukea kaikille ikääntyneille esimerkiksi lumen luonti, lampun vaihto: hyödynnetään ja kehitetään koti- tai kylätalkkari- ja vapaaehtoistoimintaa (toimialat)
2. Kehitetään erilaisia yhteisöllisiä asumisratkaisuja ja sukupolvet yhdistävää toimintaa, naapurista välittämisen kulttuurin edistäminen (poikkihallinnollinen työryhmä ja toimialat)
3. Kotihoito- ja kuntouttavat palvelut ja kehitetään ja lisätään (SOTET)
4. Omaishoidon tukemisen kehittäminen omaishoitajien tarpeista lähtien (SOTET)

Käsittelystä: alueellista seuranta ja jatkuvaa arviointia tulee tehdä. Kysyttiin linjauksen 2. mukaisesta toimenpideaiheesta, että vanhusneuvoston edustajat pääsisivät osallistumaan lautakuntien kokouksiin. Konsernin edustaja vie asiaa eteenpäin.

Päätös: vanhusneuvosto merkitsi arvioin tiedoksi.

10. Toimialojen ja konserniesikunnan ajankohtaiset asiat ikääntyneen väestön näkökulmasta

10.1 Tekninen ja ympäristötoimi/ Anne Savolainen

Teknisen ja ympäristötoimen ajankohtaiset asiat tulivat esitellyiksi kohdassa 6.

10.2 Konserniesikunta/ Jaana Suonsaari

Konserniesikunnasta ei erityistä ajankohtaista asiaa, mutta edustaja vie eteenpäin

vanhusneuvoston toivetta ja Täyttä Elämää -suunnitelman 2.linjaukseen liittyvää toimenpidettä, että, vanhusneuvoston edustajat pääsevät osallistumaan lautakuntien kokouksiin.

10.3 Sosiaali- ja terveystoimi/ Matti Lyytikäinen

Ajankohtaiset asiat tulivat esitellyiksi kohdissa 5 ja 7.

10.4 Sivistystoimi/ Barbro Högström

Espoon kirjasto on voittanut Lontoossa kirjastokilpailun kirjamesseilla. Kirjastopalvelut on arvioitu kraanaveden jälkeen toiseksi parhaaksi julkiseksi palveluksi. Matinkylään on suunnitteilla ruotsinkielinen ja -kulttuurinen koulutuskeskus.

Käsittelystä: todettiin, että kirjaston maksuttomuus pitää säilyttää aina. Ihmeteltiin, miksi työväenopiston kurssit päättyvät jo maaliskuussa. Sivistystoimen edustaja lupasi viedä asiaa eteenpäin. Tulevaisuudessa on tarkoitus, että työväenopisto toimisi ympäri vuoden. Onko parempi että kurssi on kerran viikossa vai intensiivikurssi? Espoon kaupungin puhelinneuvonnan automaattivastaaja on liian pitkä, kestää kauan ennen kuin soittaja pääsee puhumaan ja koko ajan kasvaa puhelinlasku. Liikuntakurssien tulisi jatkua.

11. Muut asiat

11.1 Vaalitentti 2.4.2019

Vanhusneuvoston "vaalitentti" järjestetään 2.4.2019 klo 14-16 Tapiolan palvelukeskuksessa. Viestintä on valmistellut julisteluonnoksen. Vanhusneuvosto ottaa kantaa tilaisuuden nimeen ja julisteen sisältöön. Mainonta on tarkoitus käynnistää mahdollisimman pian. Kaikki puolueet eivät ole nimenneet vielä edustajaansa tilaisuuteen.

Ohjelma:

13.45 kahvitarjoilu

14.05 tietopaketti 10-15 min vanhusten palveluista/ Matti Lyytikäinen

14.20 keskustelu

Päätös: merkittiin tiedoksi tilaisuus ja sen tiedottaminen.

Kevään 2019 vanhusneuvoston kokoukset:

klo 12.30-15.30 (tilat on varattu klo 16 asti):

ke 17.4.2019 (Valtuustotalo, Vihreänliiton ryhmähuone)

ke 15.5.2019 kokous ja järjestötapaaminen (Valtuustotalo, kahvio)

12. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 15.35.

Olli Männikkö
puheenjohtaja

Maria Rysti
sihteeri

pöytäkirjan tarkastaja